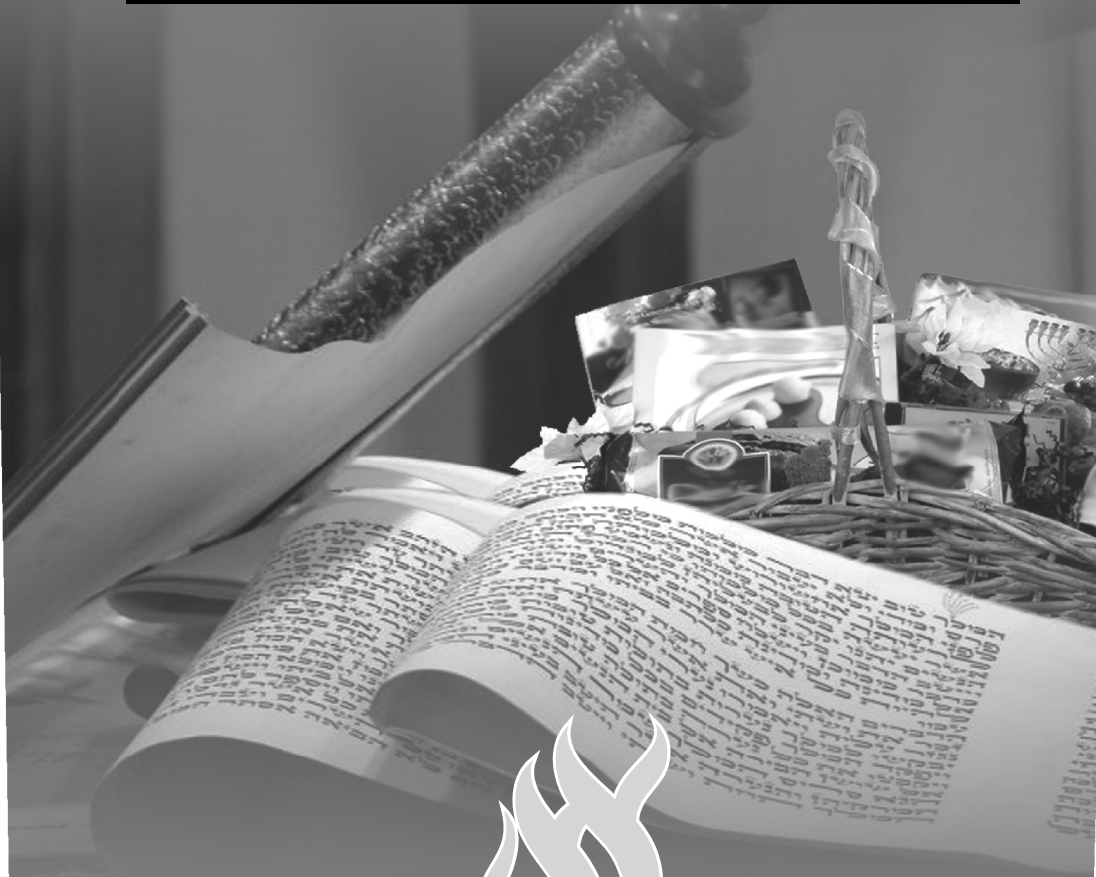

ב"ה

מזכרים ומעשים

חוקרת הלכות ומנהגים לחדש אדר וימי הפורים

יוצא לאור על ידי

חידר אידיש "אהלי מנחם" חב"ד ליובאוויטש, ביתר עילית

רח' אויירבאך 13, ביתר עילית. טלפקס: 02-5800654 ■ omchabad@barak.net.il

לה' הארץ ומלוואה

פגה

מושפחה

שם

ב"ה, ב' באדר ב' ה'תשמ"א

ברוקלין נ.י.

לְכַל בְּנֵי וּבָנוֹת יִשְׂרָאֵל

הַנִּמְנָמִים עַל "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם"

הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם יְחִיו

שְׁלוֹם רַב וּבְרָכָה!

בְּנַעַם קַבְלַתִּי הַדו"ח עַל דְּבַר הַפְּעֻלוֹת וְהַמְבַצְעִים בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת
וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה. וּבְדַאי לֹא יִסְתַּפְּקוּ בְּ"צִיּוּנִים לְשִׁבְח" שְׁעַד עַתָּה,
וְיוֹסִיפוּ בְּהַתְמַדָּה וּשְׁקִידָה בְּשָׁנֵי הָעֲנָנִים גַּם יַחַד, בְּהַתְאֵם לְחֻבְתָּם
וְזִכְוָתָם לְהִיּוֹת נִמְנָמִים עַל "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם".

וְלִקְרֹאת יְמֵי הַפּוֹרִים הַבָּאִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה –
וּבְפֶרֶט בְּשָׁנָה זוֹ הֵרִי הֵם "פּוֹרִים גְּדוֹל" וְ"שׁוֹשַׁן פּוֹרִים גְּדוֹל" – בְּדַאי
יָדוּעַ לָכֵם אֲשֶׁר "צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם" שְׁבִימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר בְּשׁוֹשַׁן הַבִּירָה
הָיוּ צְרִיכִים לְהִלָּחֵם בְּאִישׁ צָר וְאוֹיֵב, הֵמָּן הַרְשָׁע, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד
אֶת כָּל הַיְּהוּדִים, מִנְּעַר וְעַד זָקֵן טָף וְנָשִׁים, וּבְזִכְוָתָם שָׁלַח תִּינוּקוֹת שָׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁנַעֲנֵנו לְקַרְיָאָתָם שָׁל מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר וְנִתְגַּיְסוּ בְּהַמּוֹנִיָּהֶם לְלַמֵּד
תּוֹרָה וּלְקַיֵּם בְּמִצְוֹתֶיהָ בְּלֵי הֵם וּבְרַבִּים, בְּטָלָה הַגְּזֵרָה. וְעוֹד סִפְרוּ לָנוּ
חֲכָמֵינוּ וְכַרוֹנִם-לְבָרְכָה שְׁבָאוֹתָהּ שְׁעָה לְמִדּוּ תּוֹרַת מִנְחַת הָעֶמֶר, אֵף
שְׁעַדְדִין הָיוּ בְּגִלוֹת (פָּרַס וּמְדִי) וּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי עֲדִין לֹא נִבְנָה. וּבְזֶה
הַדְּגִישׁוּ אֶת אֲמוּנָתָם וּבְטַחֲוֹנָם בְּהַשָּׁמַיִם שְׁיַפֵּר עֲצַת הֵמָּן הַרְשָׁע וּבְקָרוֹב
מִכּוּשׁ יִבְנֶה הַבַּיִת הַשֵּׁנִי וְשׁוֹב יִקְרִיבוּ מִנְחַת הָעֶמֶר כְּהַלְכָתָהּ, וְעוֹד קָדָם
לְכֵן תִּהְיֶה לַיְּהוּדִים "אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר".

וְהַהוֹרָאָה מִהֵימֵימֵי הַהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה הִיא, שְׁגָם עֲכָשׁוּ נִמְצָאִים אָנוּ
בְּגִלוֹת, אֵלֶּא שְׁבַחֲסָדֵי הַשָּׁמַיִם אֵין לְפַחַד מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם מִבְּחוּץ
כְּהֵמָן הַרְשָׁע, וְרַק אוֹיֵב פְּנִימִי, הוּא הַיָּצֵר, מִתְנַפֵּל תְּמִיד בְּכָל מִינֵי עֲצוֹת
וְתַחְבּוּלוֹת לְבַלְבֵּל וְלִמְנַע יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל (וְכֵן מְבַגְרִים) מִלְּמוּד הַתּוֹרָה
וּקִיּוּם מִצְוֹתֶיהָ כְּכָל הַדְּרוֹשׁ, בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב. וְלָכֵן תַּעֲמְדוּ הַכּוֹן עַל

משמרתכם, משמרת הקדש, כל אחד ואחת מכם וכלכם יחד, להפר
עצתו ולקלקל מחשבתו, כי צבאות-השם אתם, נושאי דגל תורת
השם, ובגדכם להשבית אויב ומתנגם על-ידי הוספה בלמוד התורה
ובקיום מצוותיה ביתר שאת וביתר עז, בתוספת התמדה ושקידה.

וזה גם כן יקרב את הגאולה האמתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו
ובגן בית-מקדשנו, שההכנה לזה היא "אורה ושמחה וששון ויקר"
בפנימיות, כדרשת חכמינו זכרונם-לברכה: "אורה – זו תורה כו' ויקר
– אלו תפלין".

ויהי רצון שתלכו כל אחד ואחת מכם מחיל אל חיל בפיון האמור,
פולל, פמוקן, בפלל גדול בתורה – מצות ואהבת לרעה פמוך –
השפעת הילדים על חבריהם והשפעת הילדות על חברותיהן, על-ידי
דגמא מזהירה ובדברים היוצאים מן הלב, והשם יצליחם.

**בברכה לימי פורים שמחים
ולבשורות טובות בכל האמור
תמיד כל הימים
מ. שניאורסאהן**

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת

חַכְמֵינוּ זְכוּרֵנוּם-לְבִרְכָה תִקְנוּ לְקֹרֵא בְּכָל שָׁנָה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת נוֹסְפוֹת עַל קְרִיאַת הַתּוֹרָה, (בְּחֹדֶשׁ אֶדָר הַסְמוּדָה לְנִיסָן) וְהֵן:

א. פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים. ב. פְּרִשְׁתַּת זְכוּר. ג. פְּרִשְׁתַּת פְּרָה. ד. פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ.

א. פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים

בַּשַּׁבָּת שְׁלִפְנֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר קוֹרְאִים "פְּרִשְׁתַּת שְׁקָלִים", לְזִכְרוֹן "מַחְצִית הַשְּׁקָל" שֶׁהִיא עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְתַת בְּכָל שָׁנָה, כְּדֵי לְקַנּוֹת בָּהֶם קֶרְבַּן תְּמִיד וְקֶרְבָּנוֹת צְבוּר. וּבְאֶחָד בְּאֶדָר הַשְּׁמִיעוּ עַל הַשְּׁקָלִים, לְבִן קוֹרְאִים פְּרִשָּׁה זוֹ בַּשַּׁבָּת הַסְמוּכָה לְרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר, אוֹ בְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֶדָר שְׁחַל בַּשַּׁבָּת.

ב. פְּרִשְׁתַּת זְכוּר

הַפְּרִשָּׁה הַשְּׁנִיָּה הִיא "פְּרִשְׁתַּת זְכוּר" לְקַיֵּם מִצְוֹת-עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה לְזִכֹּר וְלֹא לְשַׁכַּח אֶת מַעֲשֵׂי עַמְלֶק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "זְכוּר אֶת אֲשֶׁר עֲשָׂה לְךָ עַמְלֶק". אֶת פְּרִשְׁתַּת זְכוּר קוֹרְאִים בַּשַּׁבָּת שְׁלִפְנֵי חֹג הַפּוּרִים, כְּדֵי לְהַסְמִיד אֶת מַחְצִית עַמְלֶק לְמַפְלַת הַמֶּן הַרְשָׁע, שֶׁהִיא מִזְרַע עַמְלֶק.

ג. פְּרִשְׁתַּת פְּרָה

הַפְּרִשָּׁה הַשְּׁלִישִׁית הִיא "פְּרִשְׁתַּת פְּרָה", בַּה קוֹרְאִים עַל מַעֲשֵׂה הַפְּרָה הָאֲדָמָה, כְּדֵי לְהַזְכִּיר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְהַטְהֵר לִפְנֵי עֲלִיתָם לְרִגְלָה, שְׂיֻכְלוּ לְהַקְרִיב אֶת קֶרְבַּן הַפֶּסַח בְּטַהֲרָה. אֶת פְּרִשְׁתַּת פְּרָה קוֹרְאִים בַּשַּׁבָּת שְׁלִפְנֵי "פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ" – שֶׁהִיא שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִיסָן.

ד. פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ

בַּשַּׁבָּת שְׁלִפְנֵי רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִיסָן, קוֹרְאִים אֶת "פְּרִשְׁתַּת הַחֹדֶשׁ" כְּדֵי לְקַדֵּשׁ וּלְהַכְרִיז עַל חֹדֶשׁ נִיסָן מִפְּנֵי חֲשִׁיבוֹתוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים".

"אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת" בְּאוֹר הַחֲסִידוֹת

בְּאַרְבַּע הַפְּרָשִׁיּוֹת תִּכְנֶן מִיַּחַד וְהוֹרָאָה פְּלִילִית בְּעִבּוּדַת הַשָּׁם,
הַמְקִיפָה וּמוֹשֶׁתִּקְפֶתת בְּחַיֵּי הָאָדָם.

פְּרִשְׁת שְׁקָלִים

נְתִינַת הַשְּׁקָלִים עֲנִינָה – צְדָקָה, פְּמַבְאָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה,
וּבִפְרָט בְּזִמְנֵי הַזֶּה (פְּשָׁאִין נוֹהֲגִים בְּמִצְוֹת שְׁקָלִים) נִמְשָׁךְ עֲנֵן הַשְּׁקָלִים בְּמִצְוֹת צְדָקָה. וְכִידּוּע
מִנְהַג יִשְׂרָאֵל "לִתְּנֵן קֶדֶם פּוּרִים מִחֲצִית מִן הַמְטָבֵעַ הַקְּבֹועַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן, זָכַר
לְמִחֲצִית הַשְּׁקָל שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין בְּאֶדְר" – שְׁזָהוּ עֲנֵן הַצְּדָקָה בְּפִשְׁטוֹת.

וְעַל-פִּי-זֶה תּוֹבֵן הַמַּעֲלָה שֶׁל פְּרִשְׁת שְׁקָלִים, בְּתוֹר הַתְּחִלַּת הַ"אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת": בְּפְרִשְׁת
שְׁקָלִים יִשְׁנֹו עֲנֵן פְּלִי וְתַמִּידֵי יוֹתֵר מִשְׁאָר שְׁלֹשׁ הַפְּרָשִׁיּוֹת: שְׁלֹשֶׁת הָעֲנִינִים (זְכוּר, פְּרָה
וְהַחֲדָשׁ) – הַגַּם שְׁקָלִים מְלֻמְדִים לְמוֹדִים וְהוֹרָאוֹת פְּלִיִּים – אֲבָל בְּלֵם קְשׁוּרִים עִם דְּבַר
מְסִים וְתַנְאִים מְסִימִים, וְלָכֵן אֵין הֵם כָּל-כָּד תַּמִּידִים; מִה-שְׁאִין-כֵּן פְּרִשְׁת שְׁקָלִים, שְׁעֲנִינָה
צְדָקָה – נוֹגַעַת תַּמִּיד מִמּוֹשׁ, בְּכָל הַמְצָבִים, בְּכָל זְמַן וּבְכָל מְקוֹם.

פְּרִשְׁת זְכוּר

עֲנִינֵנו שֶׁל עֲמָלֵק הוּא "אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדָרְךָ". גַּם פְּאֲשֶׁר יְהוּדֵי הוֹלֵךְ כְּבָר בְּדָרְךָ הַתּוֹרָה, מְנַסָּה
עֲמָלֵק לְקַרֵּר אוֹתוֹ, שְׁעִבּוּדָתוֹ תִּהְיֶה בְּאִפְּן שֶׁל "קָרַךְ" – מְלֻשׁוֹן קְרִירוֹת. אַחֲרֵי-כֵן נִמְשָׁךְ
וְיוֹרֵד לְמִטָּה מִזֶּה: "קָרַךְ" – מְלֻשׁוֹן מְקַרָּה, שְׁלֹא יִרְאֶה עֲנִינֵי הַשְּׁגָחָה פְּרִטִית וְכוּ'. וְעַל זֶה
נֵאמַר: "זְכוּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק... לֹא תִשְׁכַּח" – בְּאַמְצָעוֹת חֲמִימוֹת שֶׁל קִדְשָׁה,
נִלְחַם כָּל יְהוּדֵי בְּעֲמָלֵק וּמוֹחָה אֵת זְכוּר מְלַבּוֹ. זֶהוּ אִפְּן קִיּוּם מִצְוֹת מַחֲנִית עֲמָלֵק בְּאִפְּן רוּחָנִי,
וּ"מַחֲנִית עֲמָלֵק" זוֹ מִהְיָה הַכְּנָה וְהַכְּשָׁרָה לְקִיּוּם הַמְצָוָה גַּם בְּמוֹבָן הַגִּשְׁמִי, בְּבִיאַת מוֹשִׁיחַ
צְדָקָנוּ.

פְּרִשְׁת פָּרָה

בין הזאת אפר הפרה האדמה לגאֵלה ישנו קשר הדוק. שניהם תפקידם לטהר את עם-ישראל: ה"פרה" מטהרת את היהודי מבחינה הלכתית, בעוד הגאֵלה באה לטהר את עם-ישראל כלו – גם את אלו הטוהרים מבחינה הלכתית – מכל שמץ של חמירות ומקשירת כל יהודי לאבינו שבשמים.

גם הנביא יחזקאל (בנבואתו על הטהרה שתביא הגאֵלה לעם-ישראל), השתמש בדמוי הלקוח ממנחי עבודת הפרה האדמה: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם".

פְּרִשְׁת הַחֹדֶשׁ

כללות הענגן של פְּרִשְׁת הַחֹדֶשׁ – מורה על עבודה באפן של חדוש. וכמוכן גם מזה שבראש-חודש ניסן (שעליו נאמר "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם גּוֹ") היו מתחילים להקריב קרבנות צבור מתרומה חדשה, הינו, תרומה חדשה וקרבנות חדשים, וכללות עבודת האדם (המביא את התרומה החדשה) היא באפן חדש לגמרי.

כלומר: לא זו בלבד שעבודתו היא באפן של "מעלין בקדש", אלא זוהי עבודה חדשה לגמרי – שלא בערך לגבי העבודה שלפני זה.

"משנכנס אדר" באור החסידות

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" – כולל גם שבת-מברכים אדר, שבו מתחילה כבר ה'כניסה' של חדש אדר, ועל-ידי המושכת הברכה בכל החדש.

כמה דרגות בשמחה:

א. "עבדו את ה' בשמחה": שמחה זו מכסה בעבודה וטפלה אליה. שהרי העקר הוא העבודה, אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה.

ב. מועדים לשמחה: ביום-טוב השמחה גלויה, והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עקרי. אבל מכל-מקום השמחה היא שמחת החג – בענין של מצוה.

ג. "משנכנס אדר מרבים בשמחה": שמחה זו אינה באה כסבה לאיזה דבר-מצוה, כי-אם "מרבים בשמחה" – איזו שמחה שתהיה, גם שמחה בעניני הרשות, כי העקר – השמחה.

ד. שמחת פורים: "חייב אנו לבסומי בפוריא, עד דלא ידע" – הוא אינו מרגיש כלל, לא רק את סבת השמחה, כי-אם גם את השמחה עצמה. הוא שקוע כל-כך בשמחה, עד שאינו מרגישה כלל.

ה. "...ופשוט, שההוספה בשמחה קשורה עם שמחה של תורה ושמחה של מצוה – "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ובפרטיות יותר – הוספה בכל ג' הקוים של תורה, עבודה וגמילות-חסדים באפן ד"מרבים בשמחה", ומוסיף והולך בימים שלאחר זה, עד לשלמות הענין של מתן-תורה ("קימו מזה שמבלו כבר") בימי הפורים".

תענית אסתר

בגמרא נאמר: "שלשה-עשר (באדר) זמן קהלה לכל הוא, שנאמר "ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על נפשם... בשלשה-עשר לחדש אדר".

שואלת הגמרא: מאי "קהלה"? ועונה: "יום תעניתא".

לכן אנו צמים ביום י"ג באדר. ואף-על-פי שבימי מרדכי ואסתר צמו שלשה ימים בחדש ניסן, אנו לא צמים בניסן – מפני שבחדש ניסן נגאלו אבותינו ממצרים והוקם המשכן.

אין אנו אומרים תחנון בחדש ניסן, ואין עושים תענית שלשה ימים זכר לשלשת ימי הצום, מפני שאין גזרים גזרה שהצבור אינו יכול לעמד בה.

הטעם לצום:

זכר לדברי הצומות וזעקתם בימי מרדכי ואסתר: לזכר שהבורא יתברך שמו רואה ושומע תפלת כל איש בעת צרתו פאשר יתענה וישוב אל השם בכל לבבו, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם.

התיבים והפטורים בצום:

תענית זו אינה חובה כל-כך כמו ארבע התעניות הכתובות במקרא. ולכן יש להקל בה בעת הצר, כגון: מעברת ומינקת, או אפלו חולה קצת בכאב עינים – שאם מצטערים הרבה לא יתענו. וכן יולדת כל שלשים יום, וכן חתן בשבעת ימי המשחה – אינם צריכים להתענות, ויפרעו את התענית אחר-כך.

אבל שאר הבריאים לא יפרשו עצמם מן הצבור. ואפלו מי שהולך בדרך וקשה עליו התענית – מפל-מקום צריך להתענות.

תענית אסתר מקדם:

בשנה שחל יום י"ג בשבת, מקדימים את הצום ליום חמישי (י"א) ולא ליום ששי. מבינו שאי-אפשר להפגס לשבת בצום. (השנה – תשס"ח ממילא הצום חל ביום חמישי).

מחצית השקל

המנהג:

נוהגים לתת לפני פורים "מחצית" מן המטבע הקבועה באותה מדינה ובאותו זמן (בארץ-ישראל: חצי שקל, בארצות-הברית: חצי דולר, בצרפת: חצי פרנק).

זמן הנתינה:

בתענית אסתר לפני מנחה, ואפלו אם חל פורים ביום ראשון נותנים גם ביום התענית. אם לא ניתן לפני מנחה, ניתן אחר-כך או בבקר יום הפורים.

הטעם:

זכר ל"מחצית השקל" שהיו נותנים באדר, כשביית-המקדש היה קיים.

השמוש ב"מחצית השקל":

כשביית-המקדש היה קיים, שמשו המעות שהובאו ב"מחצית השקל" לקנית קרבנות צבור. כיום מחלקים אותם לעניים, כדי שיוכלו להשתמש בהם להוצאות "שמחת פורים".

החייבים:

מנהג זה כולל את כל ישראל, ועל כל פנים כל אחד מבין עשרים ומעלה, או החל מבן שלש-עשרה שנה. ומה טוב ומה נעים – שייחנכו גם קטנים לתת שלש "מחציות השקל" מפספס שלהם. בספר המנהגים מובא שהאדמו"ר נותן "מחצית השקל" בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים.

במקומות שמטבע הנקראת "מחצית" אינה מצויה, נוהגים הנבאים להניח בקערת הצדקה ג' מטבעות אלו, וכל אחד מניח כסף מקומי תמורת אותן מטבעות, וזוכה במטבעות על-ידי הגבתן ומניחן בקערה ל"מחצית השקל".

היוב "מחצית השקל" ואחדות ישראל:

במצנות "מחצית השקל" ישנה הוראה בעבודתו של כל אחד ואחת מישראל, שהתחלת עבודתו צריכה להיות מתוך הידיעה שכל ענינו הם אך ורק "מחצית השקל". ובכדי להיות דבר שלם, עליו להתאחד עם יהודי נוסף, ודוקא בזה היא שלמותו, שמשניהם יחד נעשה "שקל שלם".

(שיחות קודש תשנ"ב)

"מחצית השקל" – יסוד ענין כללות עבודת ה':

עבודת ה' בשלמות היא דוקא כאשר האדם מרגיש בכל ענינו, שאינו אלא "מחצית". שככל אשר הוא עובד את ה' בכל פוחותיו, אין זה אלא "מחצית" – כי אלאמלא הקדוש-ברוך-הוא עוזרו, אין יכול לו... הקדוש-ברוך-הוא נותן לאדם את הפוחות הדרושים לו על-מנת שיוכל לעבד את השם, ויתרה מזו על-פי מאמר חכמינו זכרונם-לברכה על הפסוק "מי הקדימני ואשלם".

(שערי המועדים חג הפורים עמ' קג)

חג הפורים – זמני החג

בכל שנה חוגגים את ימי הפורים בסדר הבא:

שושן וירושלים:

בערים שושן וירושלים ובכל הערים המקפות חומה מימות יהושע בן-נון – אפלו אינן מקפות עכשו, קוראים את המגלה ומקיימים את מצוות הפורים בחמשה-עשר באדר. דין זה חל גם על ערים הסמוכות לעיר המקפת חומה, או ערים הנראות מהן.

בכל העולם:

בכפרים ובקריים גדולות שאינן מקפות חומה מימות יהושע בן-נון, קוראים את המגלה ומקיימים את מצוות הפורים בארבעה-עשר לחודש אדר.

השנה – תשס"ח:

בשנה זו חל יום י"ד ביום ששי. לכן, הערים שלא מקפות חומה, חוגגות פרגיל – ביום ששי, ערב שבת-קדש פרושת צו – את יום הפורים על כל מצוותיו ומנהגיו, ומתארגנים בצורה טובה לכניסת שבת מלכתא.

בערים המקפות חומה, כגון ירושלים, נהוג "פורים המשלש". דהינו, שמצוות הפורים מתפרסות על פני שלשה ימים – ששי, שבת קדש, ראשון.

להלן סדר "פורים המשלש" בעיר-הקדש ירושלים:

יום חמישי, י"ג באדר-ב – תענית אסתר:

בלילה קוראים את המגלה בברכותיה, ובתנאים מתננות לאביונים. אבל אין אומרים "ואתה קדוש".

יום ששי, י"ד באדר-ב:

קוראים את המגלה בברכותיה, ונותנים מתנות לאביונים. אבל אין אומרים "ועל הנסים" ואין קוראים בתורה.

יום שבת קדש, פְּרִשְׁת צו:

אומרים "ועל הנסים" בתפילה ובברכת המזון, ומוציאים שני ספרי תורה: בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת צו, ובשני למפטיר בפרשת בשלח "ויבא עמלק", הפטרה: "כה אמר ה' צבאות פקדתי..."

יום ראשון, ט"ז באדר-ב:

עושים סעודת פורים וגם מתנות לאביונים, ומשלוּח-מנות. אין אומרים תחנון ולא "ועל הנסים", ויש לאמרו בברכת המזון ב'הרחמן' (במקום הרחמן של שבת ויום-טוב): "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מרדכי..."

המחמירים: שולחים מנות בימים י"ד, ט"ו, וט"ז, ומוסיפים סעודה אחת בשבת לשם סעודת פורים.

ערים שבספק:

ערים שיהם ספק מקפות חומה מימות יהושע בן-נון, כמו: צפת, טבריה, עכו וחיפה – קוראים את המגלה גם בארבעה-עשר באדר וגם בחמשה-עשר באדר. (בט"ו קוראים בלי הפרכות).

מצוות הפורים

קריאת המגלה:

"הימים האלה נזכרים ונעשים": הרי כאן זכירה ועשייה לפורים. זכירה – זו קריאת המגלה, עשייה – משתה, שמחה, משלוח-מנות ומתנות לאביונים.

הקורא את המגלה למפרע – לא יצא

ידועה תורת הבעל-שם-טוב על מאמר המשנה: "הקורא את המגלה למפרע – לא יצא" – שכאשר קורא את המגלה עם כל הכונות, אבל חושב שספור זה ארע בעבר – "למפרע", לפני אלפי שנים, בזמנו של אחשוורוש שמלך בשושן הבירה – "לא יצא". כי קריאת המגלה צריכה להיות באופן של "חדשים", (דהינו שיחוש שהדבר ארע היום).

(התוועדות תשמ"ב חלק ב')

דיני קריאת המגלה:

- א. קריאת המגלה חייבת להיות מתוך מגלה פשרה – כתובה על קלף כתיבת סת"ם על-ידי ממוחה במלאכת הקדש.
- ב. הכל חייבים לקרא או לשמע את קריאת המגלה. גם הנשים חייבות, כיון שגם הן היו באותו הגם. גם את הקטנים חייבים לחנך שישמעו את קריאת המגלה.
- ג. זמן קריאתה: כל היום – מניח החמה עד שקיעתה. ובלילה: מצאת הפוכבים עד עלות השחר.
- ד. מצוה מן המבחר לשמע את קריאת המגלה בבית-הכנסת, ברב עם, משום פרוסומי ניסא. הקורא לפני הצבור יקראנה בעמידה.
- ה. המגלה תהיה פרושה כאגרת לפני הקורא. ומנהג חב"ד לקפלה לשלשה חלקים. וכן השומעים שיש בידם מגלה פשרה, נוהגים גם הם לפרשה ולקפלה.
- ו. הקורא את המגלה צריך שיכון להוציא את השומעים, והשומעים צריכים לכון לצאת בקריאתו, ויזכרו לשמע את פלה. ואסור להפסיק עד לאחר ברפת "הרב את ריבנו".

ז. לפני קריאת המגלה מברכים שלש ברכות: "אשר קדשנו במצוותיו... על מקרא מגלה", "ברוך אתה... שעשה נסים", "ברוך אתה... שהחינו". בברכת "שהחינו" של יום, יכנו גם על מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים.

ח. מנהג הוא שהצבור אומר ארבעה פסוקים של גאולה בקול רם ואחר-כך חוזר הקורא וקורא אותם מתוך המגלה. ואלו הם: "איש יהודי", "ליהודים", "ומרדכי יצא", "כי מרדכי".

ט. נוהגים להכות ולרקע ברגלים כשמזכירים בקריאת המגלה תבת "המן" שזכר בצרוף איזה תאר – "האגני", "הרע" וכיוצא בזה. וצריך הקורא להשיג מאוד שבשעה שמרעיישים ומבלבלים בהפאת המן, ישתק עד שיעבר הרעש לגמרי, כדי שכלם ישמעו את הקריאה.

י. את עשרת בני המן וגם את תבת "עשרת" צריך לקרא בנשימה אחת. ולכתחלה נוהגים לקרא בנשימה אחת מ"חמש מאות איש".

יא. ביום – שמיעת וקריאת המגלה בתפלין של רש"י.

יב. בקריאת המגלה קוראים כשתי המסורות: "להרג ולאבד / ולהרג ולאבד". "ואיש לא עמד בפניהם / ואיש לא עמד לפניהם".

יג. לאחר קריאת המגלה מברכים את ברכת "הרב את ריבנו".

וכן מצות מקרא מגלה, למרות ש"אם אי-אפשר בעשרה, קוראים אותה ביחיד", הרי "צריך לחזר אחר עשרה". ויתרה מזו: "אף-על-גב שיש לו מאה אנשים, מצוה לקרואה בצבור משום ברב עם וכו'" – והינו, שקיים מצות מקרא מגלה (באפן של מצוה מן המבחר) הוא על-ידי אחד רבוי יחידים, שנעשים למציאות אחת (מציאות של צבור).

משלוח מנות איש לרעהו

המצוה:

חובב כל אדם לשלח בפורים לפחות לאדם אחד, שתי מתנות. הינו: שני מיני מאכל או משקה, שאין ברפתם שוה.

הטעם:

לזכר ההצלה שנגזלו ישראל מכליה בימי המן על-ידי מרדכי ואסתר, שחזקו את לבם של ישראל באהבה ואחווה – בין איש לרעהו.

החיובים במצוה:

הכל! אשה תשלח לאשה ואיש ישלח לאיש. יש אומרים שמשלוח-מנות צריך להיות על-ידי שליח. ומנהג ישראל ששולחים על-ידי התינוקות משלוח-מנות.

זמנה:

ביום ולא בלילה.

מתנות לאֲבִיוֹנִים

המצוה:

מצות-עשה מן הקבלה שיתן אדם בפורים, לפחות שתי מתנות לשני אביונים. הינו: מתנה אחת לכל אחד.

הטעם:

לזכר ההצלה שנגזלו ישראל מכליה בימי המן על-ידי מרדכי ואסתר, שחזקו את לבם של ישראל באהבה ואחווה – בין איש לרעהו.

החיובים במצוה:

כל אדם! אפלו עני שבִּישְׂרָאֵל, כל איש ואשה. מתנות לאביונים יכול איש לשלח גם לאשה ואשה יכולה לשלח לאיש.

זמנה:

ביום ולא בלילה.

המשמח לב האמללים . . דומה לשכינה!

מוטב להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח-מנות לרעים, כי אין שמחה גדולה ומפארת לפני הקדוש-ברוך-הוא אלא לשמח לב עניים, יתומים ואלמנות. והמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר: "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבאים".

יש להשתדל שכל אחד ואחת מישראל – כולל גם קטנים וקטנות שהגיעו לחנוכה – יקנימו מצות משלוח-מנות ומתנות לאביונים. ואפלו אלו שספק אם הגיעו לחנוכה, יתנהגו באופן של "ספקא לחמרא", ויקנימו מצוות אלו בעצמם.

וְזֶה בְּנוֹסֵף לְמָה שֶׁיֵּשׁ לְהַשְׁתַּדֵּל שֶׁיִּקְיָמוּ שָׂאָר מִצְוֹת הַפּוּרִים, אֲלֵא בִשְׁתֵּי מִצְוֹת אֵלוֹ
נַעֲשֶׂה חֲלִישוֹת בְּדָבָר מִצַּד כַּמּוֹה סְבוּת. לְכֵן יֵשׁ לְהַתְעוֹרֵר עַל זֶה בְּמִיָּחָד.

(לקוטי שיחות, חלק יא)

וְעוֹד עֲנֵן עֲקָרֵי הַקְּשׁוּר עִם הַחֹסֶפֶה בְּשִׂמְחָה – לְהַשְׁתַּדֵּל בְּעוֹד מוֹעֵד (בְּפֶרֶט הַחַל
מֵרֵאשׁ-חֲדָשׁ אֲדָר, שְׁבוּעִים לְפָנֵי פּוּרִים) בְּנִתְיַנֵּת צָרְכֵי הַפּוּרִים לְכָל אֵלֶּה שֶׁזְּקוּקִים לָכֵן, כְּדִי
שֶׁיִּזְכְּלוּ לְחַג אֶת יְמֵי הַפּוּרִים כְּדָבָעִי, בְּאִפְסָן שֶׁל "אוֹרֵה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׂוֹן וִיקָר".

(התוועדויות תש"נ חלק ב, עמוד 317)

סְעוּדַת פּוּרִים

הַמְצִיָּה:

לְהַרְבוֹת בְּסְעוּדַת פּוּרִים בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתֵיָהּ, וְלִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת פּוּרִים.

זְמַנָּה:

עֲקָר מִצְוַתָּה שֶׁתֵּהָא בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְמֵי מִשְׂתֵּה". גַּם בְּלִילָה יִשְׂמַח וְיִרְבֶּה קֶצֶת בְּסְעוּדָה.

הַטַּעַם:

זָכַר לְגַם פּוּרִים שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי סְעוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׂתֵּה וְשִׂמְחָה".

הַחֲבִיבִים:

אֲנָשִׁים וְנָשִׁים.

משֶׁתֶּה וְשִׁמְחָה:

כִּינּוּן שְׁנַם פּוּרִים הִיָּה עַל-יְדֵי הַיַּיִן – וְשִׁתִּי נִטְרָדָה בְּמִשְׁתֶּה הַיַּיִן וּבָאָה אֶסְתֵּר בְּמִקּוֹמָהּ, מִפְּלֵת הַמֶּן הִיָּתָה בְּמִשְׁתֶּה הַיַּיִן שֶׁעָשְׂתָה אֶסְתֵּר. וְעַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה תִּקַּן הַחֲטָא שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁתֶּה אַחַשְׁוֵרוּשׁ – לָכֵן חִיָּבוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם-לְבָרְכָה לְהַשְׁתַּכַּר בַּיַּיִן וְאָמְרוּ: "חַיֵּב אָדָם לְבִסּוּמֵי בַּפּוּרִיא עַד דְּלֹא יַדַּע בֵּין אַרְוֵר הַמֶּן לְבָרוּךְ מְרַדְּכִי".

וְאוּלָּם מִי שֶׁשִּׁתִּית הַרְבֵּה יַיִן מִזִּיקָה לוֹ לְבָרִיאוֹת, אוֹ שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָבוֹא לְיַדֵּי קְלוֹת-רֹאשׁ, אוֹ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח לְבָרוּךְ וּלְהַתְּפַלֵּל – אֵינּוּ צָרִיךְ לְהַשְׁתַּכַּר, אֲלֵא שׁוֹתֶה יוֹתֵר מִהֶרְגֵּלוֹ וְיִרְדָּם מִיַּיִנוֹ וּבְכַךְ יוֹצֵא הוּא יְדֵי מַצּוֹת חֲכָמִים, שֶׁהֵיִשָּׁן אֵינּוּ יוֹדַע בֵּין אַרְוֵר לְבָרוּךְ.

(הַמַּהֲרָשׁ"א מְפָרֵשׁ, שֶׁלֵּתִלְמִיד-חֶכֶם אֵין צָרִיךְ לְהִגִּיעַ לְמַצֵּב שֶׁל "לֹא יַדַּע" אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁיִּתְבַּזֶּה כְּבוֹד הַתּוֹרָה, וּמִתֵּר לוֹ אֶפְלוֹ לְשִׁנוֹת מִן הָאֲמֵת וּלְעִשׂוֹת עֲצָמוֹ שֶׁאֵינּוּ יוֹדַע בֵּין אַרְוֵר הַמֶּן לְבָרוּךְ מְרַדְּכִי).

"לְעִשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׁמְחָה"

מְבָאָר כְּבוֹד-קַדְשֵׁת אַדְמוֹ"ר נְשִׂיא דּוֹרְנוֹ: שׁוֹנָה הִיא מַצּוֹת "מִשְׁתֶּה וְשִׁמְחָה" מִשְׁאָר מַצּוֹת הַיּוֹם, בְּכַךְ שֶׁחַיִּיב הַמַּצָּוָה – בְּכָל יוֹם הַפּוּרִים, בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע שָׁבוּ. שֶׁלֹּא כְּמוֹ בְּשְׂאָר הַמַּצּוֹת, לְדַגְמָא: מַצּוֹת מִקְרָא מְגַלָּה הִיא לְקְרוֹתָהּ פַּעַם אַחַת בְּלֵילָה וּפַעַם אַחַת בַּיּוֹם, וּבִזְזָה קַיָּים הַמַּצָּוָה בְּשִׁלְמוּתָהּ, וְאֶפְלוֹ מַצּוֹת "מִתְנַנּוֹת לְאֶבְיוֹנִים" – שֶׁמַּצָּוָה לְהַרְבּוֹת בָּהֶם – אֵךְ מִכָּל-מְקוֹם, אֵין חַיִּיבוֹ כָּל הַיּוֹם.

מֵה-שְׂאִין-כֵּן "מִשְׁתֶּה וְשִׁמְחָה" – מְכַיֵּינּוּ שֶׁהַסְּמִכָּה "יָמֵי" לְ"מִשְׁתֶּה וְשִׁמְחָה" – יֵשׁ לוֹמַר שֶׁחַיִּיבִים בְּזֶה בְּכָל רֶגַע שֶׁל הַיּוֹם, אֲלֵא שֶׁעַל-יְדֵי קַיּוֹם הַמַּצָּוָה פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם – הָרִי הִיא נִמְשָׁקֶת עַל כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁל כָּל הַיּוֹם כָּלוֹ.

סֵדֵר הַתְּפִלָּה

עֲרֵבִית לַיִל פּוּרִים:

תְּפִלַּת עֲרֵבִית, פְּרָגִיל בְּכָל יוֹם חוּל. אֶלָּא שְׁבַתְּפִלַּת "שְׁמוֹנֵה עֶשְׂרֵה" אוֹמְרִים "עַל הַנְּסִים" בְּבִרְכַּת הַהוֹדָאָה, לִפְנֵי "וְעַל בָּלָם".

לְאַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה אוֹמֵר שְׁלִיחַ-הַצְּבוּר קִדִּישׁ "תְּתַקַּבֵּל", מְבָרְכִים אֶת בְּרֻכּוֹת הַמְּגֻלָּה, קוֹרְאִים אֶת הַמְּגֻלָּה וּמְבָרְכִים לְאַחֲרֶיהָ.

אוֹמְרִים אֶת הַפִּיוט "שׁוֹשַׁנֵּת יַעֲקֹב", "וְאַתָּה קְדוֹשׁ", קִדִּישׁ שְׁלָם (בְּלִי "תְּתַקַּבֵּל") וְ"עֲלִינוּ לְשַׁבַּח".

שַׁחֲרִית יוֹם פּוּרִים:

מִתְּפַלְלִים תְּפִלַּת שַׁחֲרִית פְּרָגִיל, אֶלָּא שְׁבַתְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה אוֹמְרִים "עַל הַנְּסִים" לִפְנֵי "וְעַל בָּלָם".

לְאַחַר חֲזַרַת הַש"צ – חֲצִי קִדִּישׁ, מוֹצִיאִים סֶפֶר תּוֹרָה וְקוֹרְאִים שְׁלֹשָׁה קְרוּאִים בְּפִרְשַׁת "וַיְבֵא עֲמֹלֶק".

לְאַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה אוֹמְרִים "חֲצִי קִדִּישׁ" וְקוֹרְאִים אֶת הַמְּגֻלָּה בְּבִרְכּוֹתֶיהָ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.

לְאַחַר קְרִיאַת הַמְּגֻלָּה אוֹמְרִים: "שׁוֹשַׁנֵּת יַעֲקֹב", "אַשְׁרֵי", "וַיְבֵא לְצִיּוֹן", מְחַזְרִים אֶת סֶפֶר הַתּוֹרָה לְהִיכָל וְאוֹמְרִים "בֵּית יַעֲקֹב" עַד סוֹף הַתְּפִלָּה.

מְנַחָה שֶׁל פּוּרִים:

מִתְּפַלְלִים תְּפִלַּת מְנַחָה פְּרָגִיל וּמוֹסִיפִים בְּתְּפִלַּת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה "עַל הַנְּסִים" בְּבִרְכַּת הַהוֹדָאָה, כְּמוֹ בְּשַׁחֲרִית וְעֲרֵבִית.

”על-כן היהודים . . עשים את
יום ארבעה עשר לחדש אדר
שמחה ומשׂתה ויום טוב
ומשלח מנות איש לרעהו”

